

prof. De Sopper. Maar waar dan? En dan schijnt hij het zich zoo voor te stellen, dat door vereeniging met Christus die wel in het hart komt. Maar ik krijg geen kennis van die wet, als ze door de Schrift niet tot mijn bewustzijn komt. Zoolang het Woord niet mijn kenprincipe daarvan is en mij die wet objectief leert kennen, blijft het gissen, raden en ga ik die wet ten einde raad zelf weer vaststellen. Ik kom dus weer bij de autonomie uit.

Men ziet aan hoeveel tegenstrijdigheden deze voorstelling lijdt.

En toch, als Ethisch theoloog kon hij moeilijk een anderen weg inslaan.

Het subjectivistisch uitgangspunt der Ethische Theologie moet ten slotte tot de autonomie van den mensch leiden.

Toch durft het die autonomie weer niet geheel verhoeden, maar houdt halverwege stand.

De verzoening tusschen de Theonomie en de autonomie zoekt het hierin, dat de mensch zich vrijwillig aan Christus onderwerpt.

Maar daarmee wordt weer de wilsversterving door de zonde geloosend. De mensch kan zich niet vrijwillig aan Christus onderwerpen. Daar is nieuwe geboorte toe noodig. Alleen door goddelijken dwang kan hij komen tot vrijwilligheid.

Nog veel meer zit hieraan vast.

Maar dat leent zich niet tot een uiteenzetting in dit blad.

Hier worde er slechts de aandacht op gevestigd, hoe scherp prof. De Sopper, zonder ons te noemen, het verschil in dogmaticis en ethica tusschen de Ethische en de Gereformeerde Theologie deed uitkomen.

— Een leemte.

Met voldoening zal het in onze kerken zijn vernomen, dat de positie van Ds Vonckenberg geregeld is en hij het radicaal van Dienaar des Woords behoudt.

De spanning, waarin de uitslag in deze kwestie werd afgewacht, was niet zoo heel groot meer. Onze pers had vrijwel met eenstemmigheid er zich over uitgesproken, dat het onbillijk zou zijn, indien Ds Vonckenberg het recht om het Woord te bedienen, zou worden ontzegd.

De nieuwsgierigheid gold meer de wijze, waarop deze zaak haar oplossing zou verkrijgen. Daaromtrent meldt het officieel verslag van de vergadering der Partic. Synode van Zuid-Holland ten Zuiden:

Gelezen wordt een schriftelijk rapport van het advies, inzake de kerkelijke regeling van de positie van Ds Vonckenberg, uitgebracht door de Professoren in het kerkrecht, Prof. Dr H. Bouwman en Prof. Dr H. H. Kuyper. De hooggeleerden adviseerden de Synode, dat, waar Ds Vonckenberg verklaard heeft, aan de beroeping der kerken onderworpen te willen blijven, de Synode het daaraan leide, dat met Ds Vonckenberg naar art. 14 der K. O. wordt gehandeld. Hieruit vloeit dus voort, dat Ds Vonckenberg verplicht zal zijn tot de kerk van Zwijndrecht weer te keeren, wanneer deze na expiratie van den verloftijd dit mocht verlangen.

Art. 4. Na breedvoerige discussie neemt de Synode het volgende besluit:

„de Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte) van „de Gereformeerde Kerken in Nederland”, vergaderd te Rotterdam, Dinsdag 25 October 1921.

sprekt uit:

dat de Classis Dordrecht ten onrechte heeft goedgekeurd het ontslag, door den kerkeraad van Zwijndrecht aan Ds J. G. Vonckenberg gegeven;

dat de verwarring, die ontstaan is in deze zaak haar eerste oorzaak heeft in den verkeerten opzet dezer zaak, door de poging om de positie van Ds Vonckenberg te regelen overeenkomstig art. 13 of 12 K. O.;

oordeelt:

dat door vernietiging van de bovengenoemde goedkeuring door de Classis, het door den kerkeraad verleende ontslag ongeldig is;

dat Ds Vonckenberg dus rechtens nog aan de roeping der kerk van Zwijndrecht is onderworpen en Ds Vonckenberg dathalve zich tot den kerkeraad van Zwijndrecht heeft te wenden met het verzoek, het gegeven ontslag ook zynetijds in te trekken en hem alsnog verlof te geven overeenkomstig artikel 14 K. O.

Hier is dus niet gevolgd de gebruikelijke weg, die bij de geestelijke verzorgers en hooggeleerden wordt ingeslagen.

Ds Vonckenberg is niet emeritus verklaard.

Op hem is toegepast artikel 14 onzer Kerkenorde, luidende: „Zoo eenige Dienaars om de voorschreven of eenige andere oorzaken, hun dienst voor een tijd onderlaten moeten, welk zonder advies des Kerkeraads niet geschieden zal, zoo zullen zij nochtans ten allen tijde de beroeping der Gemeente onderworpen zijn en blijven.”

Vroeger werd nog wel eens naar dit artikel gehandeld. Ten tijde der vervolgingen gebeurde het wel, dat predikanten moesten uitwijken. Was het gevaar geweken, dan behield de Kerkeraad, ook al had hij inmiddels een anderen werkring gevonden, het recht hem terug te roepen.

Ook bij hooggeleerden verklaarde men soms dit artikel van kracht. Zoo bij Arminius. De kerkeraad van Amsterdam stond hem toe het professoraat te Leiden waar te nemen onder beding, dat de

kerkeraad ten allen tijde zijn dienst weer kon verlangen en met de bepaling, dat ook Arminius het recht had om, als hij wilde, terug te komen.

In later tijd werd dit artikel meer en meer een doode letter.

Thans is het weer uit het vergeesthoek opgediept. En men zal moeten toestemmen: daar viel zeer veel voor te zeggen.

Tegen een emeritus-verklaring verzet zich in zulke gevallen steeds het kerkrechtelijke geweten.

Want de betrokken personen zijn inderdaad niet door ziekte of anderszins onbekwaam geworden tot uitoefening hunner diensies. Zij hebben ook niet van noode, dat zij van de kerk, die zij gediend hebben eerlijk in hun nooddrift verzorgd worden (art. 13).

Dat geldt niet alleen Ds Vonckenberg, maar ook de geestelijke verzorgers, om van den legerpredikant, wiens kerkelijke positie o.i. op zichzelf al heel wankel staat, nu te zwijgen.

En het zou voorzeker de voorkeur verdienen, wanneer voortaan ook met de geestelijke verzorgers gehandeld werd als nu met Ds Vonckenberg.

Tech geeft ook art. 14 nog de ideale oplossing niet.

Het gaat uit van de gedachte, dat zulke dienaren hun dienst in eenige kerk slechts voor een tijd onderlaten.

Terwijl toch in de meeste gevallen de bedoeling voorzit om zich voor het leven aan zulk een arbeid te geven en men vooruit berekenen kan, dat de kerk, welke zij verlieten van haar recht om hen terug te roepen geen gebruik zal maken.

Tropwens, dit laatste zou tot conflicten aanleiding kunnen geven.

De kerk van Zwijndrecht heeft gevoeld, dat zij bij toepassing van dit artikel voor eventuele moeilijkheden niet is gevrijwaard en heeft daarom met Ds Vonckenberg een zekere overeenkomst aangegaan. In de pers werd daaromtrent gepubliceerd:

De kerkeraad der Geref. Kerk van Zwijndrecht heeft, na de beslissing van de Part. Synode van Zuid-Holland (z.g.), de vorige week te Rotterdam gehouden, voor verdere stipulaties besloten:

„Overmits gebleken is, dat Ds Vonckenberg zijn dienst voor een tijd moet onderlaten uit oorzaak van anderen arbeid in het Koninkrijk Gods,

aan genoemden Dienaar des Woords voor onbepaalde tijd verlof tot den ambtelijken dienst te Zwijndrecht te verleenen; welke beschikking naar art. 14 K. O. is geschied onder de volgende stipulaties:

„1. dat Ds Vonckenberg in de toekomst geen financiële rechten kan doen gelden;

„2. dat wanneer Ds Vonckenberg tot den Disput des Woords wil terugkeeren, daartoe niet volgt, dat Z. Welteerw. weer predikant van Zwijndrecht zal worden, maar een beroeping moet afwachten.”

Ds Vonckenberg schreef onder dit besluit het volgende:

„Ondergetoekende verklaart deze beschikking des kerkeraads alsmede alle daarin vermelde stipulaties zonder reserve te hebben aanvaard.”

En Ds Rolloos, de tegenwoordige predikant van Zwijndrecht, gaf daaromtrent deze toelichting:

„Na alles wat in de meervoudige vergaderingen omtrent de zaak van Ds Vonckenberg verhandeld is, vooral na de gehouden Part. Synode zal niemand het vreemd vinden, dat de kerkeraad van Zwijndrecht thans naar art. 14 deze schikking met Ds Vonckenberg trof en dat beide stipulaties aan dit verlof verbonden werden. Ook voor de tweede stipulatie zijn we feitelijk gedekt door de Synode. Toch wil het ons voorkomen, dat op zichzelf beschouwd door ons een gewaagd stuk is gedaan, dat tot eigenaardige gevolgen voor ons kerkelijk leven zou kunnen leiden.

„Voor toepassing van art. 14 eischt de Kerkenorde niet de sanctie of het advies der meerdere vergaderingen.

„Het blijkt nu echter, dat een kerk met onderling goedvinden haar predikant een verlof kan geven, dat misschien jaren en jaren zal duren, intusschen een anderen leenaar kan beroepen; terwijl haar eerste leenaar Zondag aan Zondag overal predikt.

„Ons blad draagt een te plaatselijk karakter om hierop dieper in te gaan, maar het komt mij voor, dat de Generale Synode na het gebeurde geraden is om bij art. 14 K. O. een kleine aanvulling te geven, waardoor het recht tot het geven van verlof gelijk dat art. bedoelt, de goedkeuring der betrokken Classis eischt.”

De bedoeling van den kerkeraad van Zwijndrecht is duidelijk.

Toch gelooven we, dat het een geheel anderen weg op moet.

Er blijkt hier een leemte in onze Kerkenorde te zijn.

Art. 13 past niet geheel.

Art. 14 ook niet.

Beide moeten voor de gelegenheid pasklaar gemaakt worden.

Daarom dunkt het ons beter, dat de Generale Synode op dit punt de Kerkenorde herzielt en een nieuwe bepaling maakt, welke op de tegenwoordige toestanden berokend is.

Nieuwe toestanden in onze bepalingen te blijven wringen, lijkt ons steeds een hachelijk ondernemen.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Economie naar christelijke belijdenis.

I.

In een der vorige nummers heb ik een enkel woord gewijd aan het pas verschenen werk van Dr J. A. Nederbragt, en tevens beloofd uitvoeriger op dit belangrijk en „epochemakend” boek terug te komen. Met deze bredere bespreking wil ik thans een aanvang nemen, en dus, al zou het niet ongewenscht zijn nog langer bij den politieken toestand stil te staan, deze beschouwing onderbreken, om aan de „Proeve eener theorie der economie naar christelijke belijdenis” de eer te geven, die haar toekomt.

Vooraf ga echter een opmerking.

Men verwachtte van mij geen zuiver-economische beoordeeling.

Een dergelijke bespreking laat ik gaarne aan de economen van professie over, doch ik wil dit boek meer van principieel, schriftuurlijk standpunt bezien, en daartoe baant de schrijver zelf mij den weg. Het is hem immers te doen om de vragen van het stoffelijk leven te beschouwen in het licht der Heilige Schrift, en hij wil niet anders dan weergeven en vertolken de eeuwige gedachten, die God in Zijn Woord geopenbaard heeft. Welnu, deze opzet maakt mijn taak in zekeren zin gemakkelijk, en geeft mij vrijmoedigheid, om mij te beperken tot die gedeelten, waarin onmiddellijk en zeer nauw contact met de Schrift gevonden wordt.

Dat contact ziet ge terslond in den aanvang van het boek.

De auteur wil de economie bezien „in verband met de groote-gedachte van het geven en zich geven, die in Gods Woord gehuldigd wordt”, en schooner „Leitmotiv” kon Dr Nederbragt niet vinden. Ik wil het krasser zeggen, deze gedachte is de eenige gedachte, die beheerschen kan en beheerschen mag, omdat ook voor het economisch leven en voor alle sociale verhoudingen, die door de tweede tafel der wet beheerscht worden, de liefde de vervulling der wet is. Ook op dit terrein beslist ten leste en ten diepste de liefde tot God, en om Zijnerwil de liefde tot onszelf en den naaste, en in de algemeene menschen-gemeenschap en in het gebruik van het stoffelijk goed, is niet minder dan voor de gemeente van Christus en de geestelijke gaven het woord van den apostel van kracht: „Al ware het, dat ik de talen der menschen en der engelen sprak, en de liefde niet had, zoo ware ik een klinkend metaal of luidende schel geworden. En al ware het, dat ik de gave der profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap, en al ware het dat ik al het geloof had, zoodat ik bergen verzet, en de liefde niet had, zoo ware ik niets. En al ware het, dat ik al mijn goederen tot onderhoud der armen uitdeelde, en al ware het, dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet, zoo zou het mij geen nuttigheid geven.”

En liefde is zich geven.

Liefde is niet zichzelf zoeken maar zichzelf kwijtraken.

Liefde is de gang naar het altaar, waarop de wijding plaats vindt, en die wijding is de vervulling der wet. En wie dien gang kent, en het offer mag brengen, zal zeker voor heel het leven en dus ook voor het economische ervaren, dat te geven zaliger is dan te ontvangen, maar ook omgekeerd, een wereld, die de altaren afbreekt, en de liefde voor het egoïsme terugdringt, zal aan dat „zallige” vreemd worden, en blijven.

In zulk een wereld leven wij thans.

De gedachte van het ontvangen beheerscht de harten.

Bogeerte heeft de zielen aangeraakt.

Men haalt van het leven wat er van te halen is, en we worden bang van alle eischen, die gesteld worden, mits men bij de constatering van dit verschijnsel niet eenzijdig naar een kant kijkt. Wanneer de klacht geuit wordt over het toenemend egoïsme en de steeds scherper geformuleerde eischen, denken de meesten alleen aan de werkmensen, en ik meen, dat dit onbillijk is. Het is ook niet overeenkomstig de werkelijkheid. Want men bedenke wel, dat het vragen der werkmensen om betere toestanden niet louter uit hebzucht is voortgekomen, maar dat in deze actie altoos gesloten heeft en nog schuilt de vrang om de beoefening van het recht en de volbrenging van de wet Gods. De strijd voor sociale verheffing is op christelijk standpunt altijd geweest een worsteling om de liefde, die de vervulling der wet is, en dien kamp moesten onze mannen en vrouwen als menschen Gods voeren. En als ge oprecht en onbevangen onderzoekt, wie het sterkst de zaligheid aan het ontvangen toekennen, en wie het heetst met gierige vingers naar de stoffelijke goederen grijpen, moet ge uw oogen naar een andere zijde wenden, waar 'ruim genot der wereld als het heilgoed geacht wordt.

„Het uitgangspunt van Dr Nederbragt is dus echt-schriftuurlijk.

Hiertegen kan niemand bezwaar maken, maar wel heb ik eenig bezwaar tegen de interpretatie van de

Schrift, hoofdst. geeft d. ving v. deze j. die vo-geestel. ruimen. het hel-teriele te ver-zielend hetzelf. rein v. baken. zielen. volgt. recht. in de l. Hier. Zij b. ge na. geluk. deering. gerefor. in de. bezinn. diepste. verhen. de een. in het. stoffelij. de, zon. van he. in de. na sch. en zoo. schade. Doel. voegd. Het. het lev. Het. materi. het we. levens. ziel en. God ge. moet. ons ee. wereld. zal wo. Daar. Deze. felijk. en op. zulk e. Eras. De s. ons, zi. streven. woord. gerecht. pen w. in strip. Christu. interpr. verdee. belang. doeld z. van h. christe. punt a. suijden. dat on. dat de. naar, i. is ont. misch. hoersch. In d. Dr N. Maar. ziet, er. eenzijd. zijn k. strev. de be. zorgd. gedeel. der gr. het ju. het str. ondat. bijzond. opmerk. over e. ik zull. worden.

Niet. worden.